

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ біології, географії та екології
КАФЕДРА ботаніки**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри ботаніки
протокол № 1 від 28.08.2020р.
завідувач кафедри
_____ (І. Мойсієнко)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти

Освітньо-наукова програма Ботаніка
Спеціальність 091 Біологія (Ботаніка)
Галузь знань 10 Природничі науки

Херсон 2020

Назва навчальної дисципліни/освітньої компоненти	Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти
Викладач (і)	Карташова Ірина Іванівна
Посилання на сайт	
Контактний тел.	
Е-mail викладача	cartachova1@gmail.com
Графік консультацій	

1. Анотація курсу. Вивчення цієї дисципліни надає можливості майбутніх ботанікам отримати основи педагогічної професії викладача ЗВО, оскільки закладає методичний фундамент системи знань з позиції сучасної дидактики, біологічних понять, теорій і законів.

Мета та завдання курсу

Мета вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти» є формування готовності майбутніх викладачів ЗВО до викладання навчальних біологічних дисциплін (нормативних та вибіркових) професійної та практичної підготовки.

Завдання курсу – озброїти магістрантів сучасними науковими і методичними знаннями викладання біології у вищій школі шляхом:

- з'ясування предмету, об'єкту і завдань методики викладання біології у ЗВО як галузі педагогічної науки;
- визначення пізнавальних, виховних і розвивальних функцій біологічних знань, їхнього місця у системі вищої освіти;
- розробка змістового й процесуального компонентів навчання біологічних дисциплін у ЗВО;
- інтеграція знань з біології та інших професійно зорієнтованих дисциплін;
- упровадження інноваційних технологій у процес навчання біологічних дисциплін у ЗВО;
- формування у здобувачів вищої освіти дидактичних умінь і навичок відбору методів і методичних прийомів, проведення різноманітних форм навчальних занять та організації самостійної роботи з фахових біологічних дисциплін у ЗВО;

- розвиток потреби у самоосвіті та самовдосконаленні як чинників педагогічної культури та педагогічної майстерності викладача ЗВО.

2. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі освітніх наук і педагогічній професійній діяльності, що передбачає застосування відповідних освітніх, педагогічних інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК02. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК04. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК05. Здатність розробляти та керувати проектами.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК03. Здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузі біології і на межі предметних галузей.

СК04. Здатність аналізувати і узагальнювати результати досліджень різних рівнів організації живого, біологічних явищ і процесів.

СК06. Здатність прогнозувати напрямки розвитку сучасної біології на основі загального аналізу розвитку науки і технологій.

СК8. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, готувати наукові публікації, брати участь у наукових конференціях та інших заходах.

СК11. Розуміння цілей, завдань, методів і підходів науково-педагогічної діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР1. Володіти державною та іноземною мовами на рівні, достатньому для спілкування з професійних питань та презентації результатів власних досліджень.

ПР2. Використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет ресурси для пошуку необхідної інформації.

ПР3. Здійснювати злагоджену роботу на результат у колективі з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів.

ПР4. Розв'язувати складні задачі в галузі біології, генерувати та оцінювати ідеї.

ПР5. Аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства.

ПР8. Застосовувати під час проведення досліджень знання особливостей розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.

ПР9. Планувати наукові дослідження, обрати ефективні методи дослідження та їх матеріальне забезпечення.

ПР10. Представляти результати наукової роботи письмово (у вигляді звіту, наукових публікацій тощо) та усно (у формі доповідей та захисту звіту) з використанням сучасних технологій, аргументувати свою позицію в науковій дискусії.

ПР11. Проводити статистичну обробку, аналіз та узагальнення отриманих експериментальних даних із використанням програмних засобів та сучасних інформаційних технологій.

ПР14. Дотримуватись норм академічної доброчесності під час навчання та провадження наукової діяльності, знати основні правові норми щодо захисту інтелектуальної власності.

ПР17. Застосовувати сучасні технології навчання для викладання спеціальних дисциплін.

3. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3/ 90	16	14	60

4. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова компонента
2020/2021	1	091 Біологія (Ботаніка)	1	Обов'язкова

5. Технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для: комунікації та опитувань; виконання домашніх завдань; виконання завдань самостійної роботи; проходження тестування (поточний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Програмне забезпечення MS Windows XP; Star Office; 1С 7.7; CS Trade Quote 8; Internet Explorer; Win RAR; Adobe Reader 9.

6. Політика курсу

- Курс передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із керівником курсу та презентувати виконані завдання під час консультації викладача.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли до теоретичного курсу, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Усі завдання, передбачені навчальною програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Дотримуватися Кодексу академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.
-

Схема курсу Тиждень, дата, години (вказується відповідно до розкладу навчальних	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин (аудиторної та самостійної роботи)	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
---	------------	---	---	----------	--------------------------------

занять)					
Змістовий модуль 1. Основи освітнього процесу з вивчення біологічних дисциплін у ЗВО					
Тиждень _ дата, академічних годин	1. Структура та особливості освітнього процесу у вищій школі.	Лекція 2 год, самостійна робота – 6 год	1, 7, 8, 11, 13	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.)	5
	2. Зміст біологічної компоненти фахової підготовки у ЗВО.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год/ самостійна робота – 8 год	7, 15, 16	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.)	
Тиждень _ дата, академічних годин	3. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу у ЗВО.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год/ самостійна робота – 8 год	6, 15, 17	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.). Розробка НМКД і силабусу	5
	4. Форми навчання та	Лекція 2 год, практичне	1, 2, 18, 19, 23, 46	Виконання завдань у навчальному зошиті	10

	форми організації освітнього процесу у ЗВО.	заняття 2 год/ самостійна робота – 8 год		«Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.). Розробка і проведення семінарського/практичного заняття	
Максимальна кількість балів за модуль – 30 балів					
Змістовий модуль 2. Дидактичні аспекти навчання біологічних дисциплін у ЗВО					
Тиждень ... дата, академічних годин	5. Сучасні методи навчання у вищій школі.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год/ самостійна робота – 8 год	4, 8, 15, 31, 34, 42	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.)	10
Тиждень ... дата, академічних годин	6. Проблеми виховання здобувачів при навчанні біології	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год/ самостійна робота – 8 год	1, 26, 29, 30, 34	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.). Розробка текстів виховного впливу	10
Тиждень ... дата, академічних	7. Моніторинг якості навчальних	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год/	5, 22, 35, 39	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання	10

годин	досягнень здобувачів.	самостійна робота – 6 год		фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.). Розробка тестів навчальних досягнень.	
Тиждень ... дата, академічних годин	8. Інновації у системі підготовки фахівців біологів.	Лекція 2 год, практичне заняття 2 год/ самостійна робота – 8 год	3, 4, 14, 28, 31, 32	Виконання завдань у навчальному зошиті «Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти» (Мальчикова Д., Карташова І.)	10
Максимальна кількість балів за модуль – 40 балів					

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, фахові кваліфікаційні завдання, тестовий контроль тощо.

Загальна оцінка з навчальної дисципліни складається 100 балів. Оцінювання результатів навчання є сумою балів, одержаних за виконання окремих форм навчальної діяльності: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять, виконання завдань самостійної роботи.

Система оцінювання та вимоги

№	Види навчальної діяльності (робіт)	Модуль 1	Модуль 2	Сума балів
Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)				
1.	Аудиторна робота (заняття у дистанційному режимі)			

-активна робота на практичному занятті	3	4	7
- визначення предметних компетентностей і результатів навчання навчальної дисципліни;	5		5
- складання логічної схеми навчальної дисципліни;	5		5
- складання робочої програми навчальної дисципліни;	10		10
- викладання лекції		20	15
- викладання семінарського (практичного, лабораторного) заняття		20	15
Підсумкове оцінювання			57
2. Самостійна робота			
– Підготовка додаткового матеріалу;	5		5
– Складання списку рекомендованої літератури;	8		8
– Складання тестових завдань;		15	15
– Визначення змісту самостійної роботи здобувачів;		10	10
- Оформлення теки навчальної дисципліни			5
Підсумкове оцінювання			43

	Підсумкове оцінювання				100
	Вибіркові види діяльності (робіт)				
1	- участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах; - підготовка наукової статті, наукової роботи на конкурс; - тощо				max 10

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	FX		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основна

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Джулии Дирксен Искусство обучать. Как сделать любое обучение нескучным и эффективным. Москва: ООО «Манн, Иванов и Фербер», 2013.
5. Карташова І.І., Прохоренков В.М. Тестування у системі моніторингу якості знань студентів: навчально-методичний посібник. Херсон: ХДУ, 2013. 116 с.
6. Карташова І.І., Арустамова Н.А. Навчальні видання: структура, зміст, підготовка до друку. Метод. рекомендації для викладачів університету. Херсон: ХДУ, 2014. 36 с.
7. Коренева І. Система підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку : монографія. Суми, 2019. 526 с
8. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьева О.О., Матукова Г.І. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
9. Мальчикова Д.С., Карташова І.І. Методика викладання фахових природничих дисциплін у закладі вищої освіти: Навчальний зошит. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2019. 100 с.
10. Нагаєв В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
11. Ортинський В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
12. П'ятницька В., Позднякова І. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 116 с.

13. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І., Семенова А.В. та ін.]; за ред. З.Н.Курлянд. Київ: Знання, 2005. 399 с.
14. Перспективні освітні технології: науково-методичний посібник / За ред. Т.С.Сазоненко. Київ: Гопак, 2000. 560 с.
15. Резван О. Методика викладання у вищій школі. Харків, ХНАДУ: «Міськдрук», 2012. 152 с.
16. Рудишин С.Д. Біологічна підготовка майбутніх екологів: теорія і практика: монографія. Вінниця, 2009. 394 с.
17. Слепкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Київ: НПУ, 2005. 239 с.
18. Туркот Т. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Кондор, 2011. 628 с.
19. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 351 с.
20. Цехмістрова Г. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.
21. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі. Методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2016. 65 с.

Допоміжна

22. Аузіна А.О., Голуб Г.Г., Возна А.М. Система комплексної діагностики знань студента. Львів, 2002. 38 с.
23. Березівська Т. Педагогічні умови ефективності семінарських занять (у вузі). *Вісник ЧДУ. Педагогічні науки*. 2002. Вип. 41. С. 9–14.
24. Буркова Л. Технології в освіті. *Рідна школа*. Лютий. 2001. С. 18–19.
25. Великий тлумачний словник сучасної української мови /Уклад. і гол. ред. В. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
26. Власенко О. Педагогічна діяльність викладача вищої школи: теоретичний аспект. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 3 (47). С. 73–78.
27. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
28. Дубасенюк О. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 444 с.
29. Дудікова Л. Науково-дослідницька діяльність студентів як складова індивідуалізації навчального процесу *Педагогічний альманах*. 2012. Вип. 16. С. 126–130.

30. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
31. Козак Л. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 1 (5). С. 95 – 104.
32. Кушнір В., Кушнір Г., Рожкова Н. Інноваційність освіти як дидактичний принцип. *Рідна школа*. 2012. № 6 (990). С. 3 –8.
33. Кушніренко Н., Удалова В. Наукова обробка документів: підручн. Київ: Вікар, 2003. 320 с.
34. Лекції з педагогіки вищої школи: навчальний посібник / за ред. В.І. Лозової. Харків: «ОВС», 2006. 496 с
35. Лігум Ю. Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в європейський освітній простір. *Педагогіка і психологія*. 2011. № 2. С. 22 –27.
36. Мирошник О., Тарасевич Н. Педагогічна майстерність: теорія і практика професійного становлення майбутнього вчителя. *Витоки педагогічної майстерності*. 2012. Вип. 9. С. 136 –140.
37. Мороз О. Науково-дослідна робота студентів. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. 320 с.
38. Ніколаєва Л. Теоретичні аспекти науково-дослідницької діяльності студентів магістратури. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4 (Ч. 2). С. 178 –184.
39. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (методичні та методологічні аспекти): навч. посіб. / А.Й. Ягодзінський, А.О. Муромцева, Л.В. Іванова. Київ: ІЗМН, 1997. 216 с.
40. Сергієнко С., Прус В. Основи організації та перспективи розвитку студентської науки. *Вища школа*. 2007. № 4. С. 35 –39.
41. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
42. Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі. Київ: Тансоа, 2006. 88 с.
43. Словник іншомовних слів / Уклад.: С.Морозов, Л.Шкарапута. Київ: Наук. думка, 2000. 680 с.
44. Соколова І. В. Технологія організації методичної роботи у вищому закладі освіти. *Педагогічні технології у неперервній професійній освіті*. Київ: ВІПОЛ, 2001. С. 440 – 457.
45. Степанець І.О. Історична ретроспектива організації та змісту й загальні основи науково-дослідницької діяльності в системі вищої педагогічної освіти. *Збірник наукових праць. Харків ХНУ ім. В.Н.Каразіна*, 2011. Вип. XXV. С. 155 –163.
46. Цехмістрова Г. Методологічне обґрунтування проведення семінарських занять у вищих навчальних закладах *Проблеми освіти*. Київ, 2001. Вип. 24. С. 14-25.

10. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. – <http://www.mon.gov.ua>
2. сайт Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.<http://www.nenc.gov.ua/21.html>
3. Методичний портал – <http://metodportal.net/node>
4. Асоціація вчителів біології України. <http://biology.civicua.org/>
5. Український біологічний сайт. <http://www.biology.org.ua>
6. Сайт для всіх, хто вивчає біологію. <http://www.noosfera.org.ua/>